Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
Кафедра фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва
Національна Всеукраїнська музична спілка
Європейська Асоціація піаністів-педагогів (*EPTA*) в Україні
за підтримки Міністерства культури та стратегічної комунікації України

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАСКРІЗНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

збірник матеріалів
науково-практичної
конференції

25 квітня 2025 р.

Київ - 2025

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ АНАТОЛІЯ АВДІЄВСЬКОГО
Кафедра фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва
Національна Всеукраїнська музична спілка
Європейська Асоціація піаністів-педагогів (*EPTA*) в Україні
за підтримки Міністерства культури та стратегічної комунікації України

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАСКРІЗНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

збірник матеріалів
науково-практичної
конференції

25 квітня 2025 р.

ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС "ПРОЛІСОК"

XV
МІЖНАРОДНИЙ
ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС
"ПРОЛІСОК

м. Київ

УДК 37.091.3:7(082)
М 74

Модернізація наскрізної виконавської підготовки учнівської молоді в сучасній мистецькій освіті : збірник матеріалів науково-практичної конференції 25 квітня 2025 р., м. Київ / [XV Міжнародний фестиваль-конкурс "Пролісок"; Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського]. – Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025. – 96 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 11 від 26 травня 2025 р.)

Редакційна колегія:

Щолокова Ольга Пилипівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова; *голова конференції*.

Гуральник Наталія Павлівна – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова.

Зайцева Алла Віталіївна – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова.

Відповідальний за випуск:

Забара Максим Володимирович – доцент, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

© Автори доповідей, 2025
© Видавництво УДУ імені Михайла Драгоманова

Grigorij Hodorovskij and Mykola Lysenko in Leipzig (German studies of the history of Kyiv pianism education in the archives of the Institute of Musicology of the University of Leipzig)

Maksym Zabara *(Kyiv),*
Ph.D. (Studies of Arts; Musicology; Music and Performing Arts),
Ukrainian State University named by M. Dragomanov
Helmut Loos *(Leipzig),*
Prof., Dr., Institute of Musicology of the University of Leipzig
(Institut für Musikwissenschaft der Universität Leipzig)

Григорій Ходоровський і Микола Лисенко у Лейпцигу (німецькі дослідження історії київської піаністичної освіти в архівах Інституту музикології Лейпцизького університету)

Забара Максим Володимирович *(Київ),*
доцент, кандидат мистецтвознавства, УДУ імені М.Драгоманова
(кафедра фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва)
Лоос Гельмут *(Лейпциг),*
професор, доктор музикознавства, Інститут музикології Лейпцизького університету (Institut für Musikwissenschaft der Universität Leipzig)

Одним із напрямків інтернаціональної міждисциплінарної роботи *Інституту музикології при Лейпцизькому університеті (Institut für Musikwissenschaft der Universität Leipzig)* є прагнення об'єктивно досліджувати музичну історію за достовірними джерелами. Підсиленням мистецтвознавчої уваги до біографічних робіт пояснюється спільна зацікавленість українських і німецьких учених у перевиданні епістолярної спадщини майстрів минулого, з оновленими і розширеними науковими коментарями, з розшифровкою раніше незадіяних відомостей із архівних документів. Так, знаковою подією до

60-річчя співдружності міст Лейпцига і Києва назвемо появу збірника наукових розвідок міжнародної Асоціації музикознавців Центральної та Східної Європи при Лейпцизькому університеті, зі спеціально окресленою українською тематикою у заголовку фахового німецького періодичного видання (випуск 24, 2022 р.) – *"Musik in der Ukraine" (Arbeitsgemeinschaft für die Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa an der Universität Leipzig, Heft 24, Leipzig 2022)*.

У різні роки до цієї міжнародної інституції у Лейпцигу долучилися українські вчені (Київ, Львів, Харків, Донецьк) – Н. О. Герасимова-Персидська, К. М. Берденникова, О. А. Дьячкова, І. С. Драч, М. В. Забара, О. С. Зінькевич, В. П. Качмарчик, Л. О. Кияновська, О. В. Кононова, М. Д. Копиця, Л. С. Мазепа, Л. О. Мельник, О. І. Самойленко, М. Б. Степаненко, М. Р. Черкашина-Губаренко, К. І. Шамаєва, І. М. Юдкін-Рипун.

Згадаємо більш ранні, не менш значущі конференції: «Українсько-німецькі зв'язки минулого і сьогодення» – 1997 р. у Києві, «Національна музика у XX ст. Композиційні та соціально-культурні аспекти» (*«Nationale Musik im 20 Jahrhundert. Kompositorische und soziokulturelle Aspekte», Leipzig 2002*). Масштабним був проєкт Національної спілки композиторів України 2006 р. «*Українська музика. Ідея та історія музичної національного руху в європейському контексті*» (нім. – «*Ukrainische Musik. Idee und Geschichte einer musikalischen Nationalbewegung in ihrem europäischen Kontext», Leipzig*, 2006), збірник матеріалів опубліковано у 2013 році.

Перспективною виглядає робота з архівами, це сприяє розвитку німецької музичної україністики. Цікаві фонди у Лейпцизькій консерваторії. Так, серед молодших колег Миколи Віталійовича Лисенка (1842-1912) знаходимо іншого цікавого піаніста (майбутнього професора Київської консерваторії) – Григорія Костянтиновича Мороз-Ходоровського (1853-1927). Про цього митця до останнього часу небагато сказано в українській музичній історіографії, з цим і пов'язана *актуальність* дослідження.

Пропонуються результати опрацювання лейпцизьких матеріалів у межах німецько-українського наукового проєкту спільно з міжнародною Асоціацією

музикознавців Центральної та Східної Європи при Лейпцизькому університеті (*Arbeitsgemeinschaft für die Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa an der Universität Leipzig*). Подається англійською мовою.

Leipzig, Kyiv, and the music historiography in Ukraine between Eastern and Western Europe. The musical national movement in Ukraine has been little researched and is almost unknown in Germany. After the conference "*Ukrainian Music. Idea and History of a National Musical Movement in its European Context*" and scattered contributions in the series "*Music History in Central and Eastern Europe. [Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Universität Leipzig]*", comparative studies on the musical-bridge function of Ukraine between Eastern and Western Europe were continued on the occasion of the 60th anniversary of the town twinning between Leipzig and Kyiv (2022).

The national composer of Ukraine, *Mykola Lysenko (1842-1912)*, studied in Leipzig and developed his work in Kyiv, which is entirely in keeping with the ideas of the bourgeois nation-state. He was thus not an isolated case but rather symptomatic of a broader movement of German-Ukrainian musical contacts. If M. Lysenko continued his studies in St. Petersburg after his studies in Leipzig, this shows the special cultural relations of Ukraine with Germany. However, at that time the German-Russian connections in music were so close that even here there is not necessarily a contrast to be seen. The musical national movements in Europe were very similar in many respects; for example, parallel structures in musical life are quite conspicuous, as a glance from the neighbouring countries was showing.

The List of Ukrainian graduates of the Leipzig Conservatoire. In general, much can be said about musicians who directly joined musical and educational traditions while studying at the Leipzig Conservatoire. We have the documents about the *Ukrainian graduates* of this German institution. *Mykola Shpakovsky* from Kharkiv opens the "*List of Ukrainian Graduates of the Leipzig Conservatoire"*. His admission to the Institution dates back to the opening year. His registration number is 58 (in 1843). The List of Ukrainian graduates is of about two thousand registered names. Among the most famous Ukrainian graduates of the top ten from the first

twenty-five-year period of the institution we find two interesting persons, Mykola Lysenko and Hryhory Khodorovsky.

This includes two important aspects: the detail decoding of these data could be incredibly of information. This Ukrainian cultural Heritage of the music history is very open for next researches. The list is extremely valuable because it opens the access to German archives, allows imagining the list of the little-known Ukrainian musicians starting from the first years of the Leipzig Conservatoire existing. This concept has not been completed yet. Nevertheless, there are isolated deep studies and some attempts to construct biographical commentaries.

Grigorìj Hodorovs'kij (Hryhoriy Moroz-Khodorovsky) in Leipzig. Among Mykola Lysenko's colleagues, with whom he had supportively spoken in Leipzig and had collaborated in Kyiv, we find another alumnus, *Hryhoriy Khodorovsky (1853-1927)* [ISO 9 ukr. – *Grigorìj Hodorovs'kij*, the alternative Cyrillic-to-Latin transliteration: Hryhorii Khodorovskyi, Hrihoriy Kostyantynovych Khodorovsky, Grigory Konstantinovich Khodorovsky-Moroz, Gregory Moroz-Khodorovsky, Grirori Konstantinowitsch Moroz-Chodorowski, Grigory Khodorovskyi, Grigorìj Kostântinovič Hodorovs'kij, Grigorìj Kostântinovič Hodorovskij, Grégoire Chodorowski, Grzegorz Chodorowski, Grigory Khodorovsky].

He is especially remarkable because he is eleven years younger than M. Lysenko, but he had started studying in Leipzig two years earlier. Later professor of the Kyiv Conservatoire, pianist H. Khodorovsky was brought to Leipzig by his father in 1865 to enter the higher institute of music (Conservatoire). The musicological interest in their friendship is caused by a desire to analyze the specific consequences of the piano studies of these Ukrainian pianists as graduates from the Leipzig Conservatoire. It is important to keep in mind that both musicians completed full courses of piano training in Leipzig, and then, with good experience, going to St. Petersburg, they were able to compare the German and younger educational form of conservatories in Russia. After their return to Ukraine, both of them began their pedagogical and piano stage activities in Kyiv. But each of them had different

characteristics in Ukrainian musical history. Mykola Lysenko is well known as a composer, while the life and work of his younger colleague, pianist Hryhoriy Khodorovsky, have been studied a little.

The friendship of Mykola Lysenko with the family of H. Khodorovsky united them before Leipzig. In Lysenko's Leipzig letters, we can read about his visits to concerts. We also learn about supportive contacts with the father of fifteen-year-old Hryhory. Kostyantyn Khodorovsky took an active part in the community events of Ukrainian national associations.

Several quotations with mentions about Hryhory Khodorovsky are contained in the following documents taken from M. Lysenko's "Leipzig letters" (1867-69) to his relatives. Here are 8 fragments (from 6 letters) about studying and about joint leisure vacation: – 15. /3. Dezember 1867 (Leipzig). – 26. /14. Januar 1868 (Leipzig). – 11. Februar /29. Januar 1868 (Leipzig). – 1. März /18. Februar 1868 (Leipzig). – 28. /16. März 1868 (Leipzig). – 20. /8. Oktober 1868 (Leipzig).

The quotes of the letters are taken from the edition: *Mykola Lysenko, Lysty [Korrespondenz], hrsg. v. R. Skorulska*, Kyiv (Muzychna Ukraina), 2004, S. 680. [in Ukrainian].

15. /3. Dezember 1867, Leipzig:

Ich verbrachte den Tag bei Chodorowski. Unser Neujahr, das übermorgen kommt, beabsichtigten wir mit Chodorowskij und Razmadze irgendwo zusammen im Hotel mit wenigen Getränken und Speisen zu feiern.

26. /14. Januar 1868, Leipzig:

Vor kurzem besuchte ich mit Chodorowskij die Oper von Beethoven „Fidelio" oder „Leonora". Was für eine göttliche Musik!

11. Februar /29. Januar 1868, Leipzig:

Ich langweile immer, und manchmal stark, die einzige Unterhaltung gibt es, wenn ich zu Chodorowski gehe oder Razmadze treffe, aber dieses Vergnügen passiert selten. Wenn man mit Mühe für den Brief die Zeit findet, so gibt es keine Möglichkeit, absichtlich zu den Bekannten zu gehen, ich habe keine Zeit sogar für

Lesen. Wir abonnierten auf halbpart mit Chodorowskij für ein Halbjahr auf „L'vovskoje slovo".

1. März /18. Februar 1868, Leipzig:

Wir standen zusammen mit dem kleinen Chodorowskij an der Balustrade vor den Nasen von Tausing und Davidhoff. Den zweiten Teil des Konzertes bildete die mächtige Symphonie von Berlioz „Garold in Italien", von der ich einfach entzückt war. Einen solchen ergreifenden Eindruck macht diese bewunderswerte Originalität, diese Kolossalität der Orchestrierung und ihre Bildhaftigkeit.

28. /16. März 1868, Leipzig:

Von den Slawen wurden ich und Chodorowskij gewählt, beide Hetmanzi [d. h. Ukrainer – Je. S.] in den deutschen comité! Solch ein Wunder! Das wäre nichts, solche comité sind nützlich und notwendig für die Arbeitsverteilung bei der Aufnahme der ausländischen Gäste-Artisten.

20. /8. Oktober 1868, Leipzig:

Aber sofort am nächsten Tag begab ich mich zu Chodorowskij, und da sie aus ihrer Wohnung in eine neue umgezogen sind, so nahmen wir ihre Wohnung aus zwei Zimmern ein, sie steht selbsverständlich weit hinter meiner ehemaligen großartigen Wohnung bei Drechsel, aber trotzdem ist sie gemütlich, warm und, man soll denken, nicht weit vom Konservatorium.

20. /8. Oktober 1868, Leipzig:

August nach dem hiesigen Stil von Röder selbst mit irgendwelchem Kommissionär in Lwiw geschickt. Aber sie werden ziemlich lange unterwegs sein – zwei Monate sagt Chodorowskij. Er verließ mir dummerweise auch keine 25 Exemplare, und für sich nur eins. Der Notendruck und die Texte sind sehr gut; die Fehler im Text gibt es, aber nicht bedeutende. […]

20. /8. Oktober 1868, Leipzig:

5 Tage vor meiner Ankunft fuhr Razmadze nach Russland ab, die Chodorowskis haben eine Absicht nurbis Mai hier zu sein. Hryzko vollendet schon den Studiengang im Konservatorium. Ich beabsichtige bis jetzt, die privaten Theoriestunden bei Richter fortzusetzen, aber ich habe meine liebe Not mit der

Orchestrierung: Reinecke verzichtet wahrscheinlich, die Stunden zu geben, weil er keine Zeit hat. Seine zweite Ehefrau ist gestorben und er blieb mit 7 Kindern.

Translated to German-language and published
by ***Prof. Dr. Jelena Sinkevich*** (Kyiv-Leipzig, 2005, 2013).

So why do we need to take into account the Leipzig Pianism achievements of Hryhoriy Khodorovsky and of Mykola Lysenko?

1) The history of pianism is specified in Kyiv.

2) It expands the idea of finding a model of higher education in Kyiv.

3) It explains the half-truths of the positions of neglecting the achievements of all Kyiv pianists and teachers.

4) It shows the rethinking of the linearity concept of pianism, emphasizing the complementary (pluralistic) approach.

5) Hryhory Khodorovsky and Mykola Lysenko became the developers of the “Leipzig music-educational tradition” in Kyiv pianism history.

6) It is noticeable how the “Leipzig music-educational tradition” can be enriched for a long time, can spread in other countries, including in Ukraine.

7) Thus, the creative views of M. Lysenko and H. Khodorovsky were comprehensively formed, including under the influence of the art of prominent European musicians of the second half of the XIX century. These Ukrainian pianists directly joined the musical and educational traditions of the Leipzig Conservatoire. They witnessed the trend of internal renewal and mutual enrichment of the leading ideas of European pianism from Leipzig, Vienna, and London.

8) It discarded two existing stereotypes. The author denies the negative value of the "Leipzig School" in the total European music movement and in German education. There is a declined in the backwardness of piano professors of different generations; the argument is named in favour of the international model of the Higher Music Education School (Conservatoire), created with Felix Mendelssohn in Leipzig.

9) It relates to the fact that exploring the "Leipzig music-educational component" in the genesis of Kyiv pianism history we can expand the idea of variety in shaping origin traditions in the history, of higher music education (Conservatoire)

in the Ukrainian city of Kyiv (as opposed to the "equal linearity" concept). The most fruitful pianism ideas were associated with *synthesizing trends*.

Photo 1. *Hryhory Khodorovsky (the archival picture), 1901*.

Conclusions. The Leipzig's musical-education traditions are shown as a component of Ukrainian pianism culture in Kyiv. It must be shown in detail the learning of the features of pianism experienced by Mykola Lysenko (1842-1912) and Grigorìj Hodorovs'kij (1853-1927) in aspects of following the precepts of their

Leipzig mentors. On the other side, it must be investigated the versatile performing and music-pedagogical activities of these pianists having unfolded in Kyiv in the period of emergence of higher music education in Ukraine. Thus, musicology had the task of proving the demarcation, greatness, and significance of its own national music, and the most adventurous theories were invented for this purpose. If, in many aspects, special national art is thus an intentional construction of thought, then the concrete national ideas must again be analytically traced with critical awareness for European commonalities and national peculiarities. A whole series of methodological ways of approaching the subject in international cooperation are thus opening up.

11.10.2021. *Prof., Dr. Olena Dyachkova, Elena Zinkevych, Maryna Cherkashina-Hubarenko, Mykola Lysenko, and Maksym Zabara. During the Musicology Conference in Leipzig. Staying near the Memorial Plaque for Ukrainian composer Mykola Lysenko (Leipzig, Nürnberger Straße 16).* The places where M. Lysenko and H. Khodorovskiy were in 1867-1869th.

царѣ Салтанѣ,—все это извѣстно, и частью уже, за исключеніемъ сюиты, довольно-таки примелькалось. Какъ и всегда, г. *Сафоновъ* толково дирижировалъ. О пѣвшемъ въ концертѣ г. *Фишеръ* нахожу лишнимъ и говорить: его опытность пѣть романсы слишкомъ хорошо знакома. Остается сказать о г. *П. Метнеръ*, молодомъ піанистѣ съ громадными задатками. Въ высшей степени трудный, длинный, прелестный лишь въ средней части, пятый концертъ Рубинштейна г. Метнеръ воспроизвелъ съ рѣдкимъ совершенствомъ. Невольно пришлось пожалѣть, что свои недюжинныя силы піанистъ потратилъ на это удивительно неуклюжее дѣтище *Рубинштейна*. Впрочемъ, оно дало ему возможность развернуть все разнообразіе артистическихъ средствъ: силу, блескъ, мягкость, порывистость, выносливость, музыкальность, цѣльность стремленій. Съ такими качествами г. Метнеру можно надѣяться на отличную будущность, чего и нельзя не пожелать ему отъ всей души.

Одновременно съ симфоническимъ 21 октября на сценѣ частной оперы театра Солодовникова шла первый разъ дивная „Сказка о царѣ Салтанѣ“ *Н. Римскаго-Корсакова*. Новую оперу несравненнаго художника по нѣкоторымъ обстоятельствамъ мнѣ не удалось слышать въ день перваго ея представленія, когда, говорятъ, овація Р-Корсакову приняли характеръ рѣдкаго по грандіозности чествованія. Я былъ въ числѣ приглашенныхъ на генеральную репетицію, ничѣмъ не отличавшуюся отъ представленія. Тысячная толпа была захвачена и увлечена „Сказкой“, и не только ея музыкальными перлами, а и всей сценической обстановкой, картинной и находчивой. Распредѣленіе партій не оставляло желать лучшаго. Немудрено, поэтому, если первый спектакль заставилъ дрогнуть отъ восторга всѣхъ присутствовавшихъ. Подробности откладываю до слѣдующаго письма.

Ив. Липаевъ.

МУЗЫКА ВЪ ПРОВИНЦІИ.

25-лѣтн. юбилей Г. К. Морозъ-Ходоровскаго.

1-го октября въ Кіевѣ отпраздновалъ 25-тилѣтіе своей плодотворной педагогической дѣятельности преподаватель (піанистъ) мѣстнаго музык. училища г. *Г. К Морозъ-Ходоровскій*. Заимствуемъ изъ „К. Газ.“ біографическія свѣдѣнія о почтенномъ юбилярѣ.

Уроженецъ полтавской губ. (Г. К. род. 20 ноября 1853 г.) г. Морозъ-Ходоровскій съ 6-лѣтняго возраста занимался музыкою подъ руководствомъ капельмейстера одного изъ помѣщичьихъ оркестровъ. На седьмомъ году жизни Г. К. игралъ въ Кіевѣ въ присутствіи извѣстнаго на югѣ педагога и композитора І. Витвицкаго, инспектора музык. классовъ кіевскаго института благородныхъ дѣвицъ. Нѣсколько пьесъ и этюдъ F-moll Шопена, исп. молодымъ піанистомъ на память, заставили стараго педагога настоятельно совѣтовать роднымъ Г. К. посвятить его музыкальной дѣятельности. Съ 1863 г. Г. К. занимается музыкою, для чего его отправляютъ въ Лейпцигъ, гдѣ преподавателемъ его былъ въ теченіе двухъ лѣтъ извѣстный педагогъ Шледи, авторъ знаменитыхъ „техническихъ упражненій“ для фортепіано. Въ 1865 г. Г. К. поступаетъ въ лейпцигскую консерваторію, гдѣ учился у Мошелеса и Рейнеке, теорію-же проходилъ у Гауптмана и Рихтера. По окончаніи лейпцигской консерваторіи съ наградою въ 1869 г. Г. К. Морозъ-Ходоровскій съ осени 1869 по 1870 г. занимался въ Москвѣ у извѣстнаго изслѣдователя произведеній Шопена проф. Клиндворта, послѣ чего въ 1870 году поступилъ въ СПБ., въ классъ проф. Лешетицкаго, который окончилъ въ 1872 году съ большою серебряною медалью и званіемъ свободнаго художника. Лѣтомъ 1873 г. юбиляръ посѣтилъ Веймаръ, гдѣ игралъ въ присутствіи Листа и въ томъ-же году былъ приглашенъ на должность хормейстера Всеобщаго нѣм. муз. собр. въ Лейпцигѣ, гдѣ оставался два года, принимая одновременно участіе въ симфоническихъ собраніяхъ въ Магдебургѣ и многихъ городахъ Германіи и Россіи. 1 октября 1875 г. юбиляру была предложена должность постояннаго преподавателя кіевскаго музык. училища, каковую онъ занимаетъ до настоящаго времени, состоя также съ 1894 г. старшимъ преподавателемъ и инспекторомъ музыкальныхъ классовъ въ кіевскомъ институтѣ благородныхъ дѣвицъ и принимая дѣятельное участіе въ концертахъ и симфоническихъ собраніяхъ. Изъ музык. произведеній Г. К. Морозовъ-Худоровскаго, изданныхъ въ Кіевѣ, отмѣтимъ: „Rhapsodie Ukrainienne“, „Barcarolle“, „Valse Caprise de Salon“, „Valse caprise de Concert“, „La fileuse“. „Les Marins“. Большою популярностью пользуются „14 малорусскихъ пѣсенъ“, аранжированныхъ для фортепіано. „Лисни, думки и шумки“, „Весеннія грезы“, (вальсъ) „Я счастливъ былъ“ (романсъ). Юбилярамъ составленъ „repertoire moderne“, выборъ пьесъ для фортепіано современныхъ композиторовъ. Въ заключеніе нельзя не отмѣтить, что юбиляръ — авторъ многихъ весьма популярныхъ танцевъ, которые писалъ въ свободное отъ занятій время и издавалъ подъ фамиліей г. Константинова.

Г. К. Морозъ-Ходоровскій.

The archival page from the press with the biography of Grigorij Hodorovs'kij.